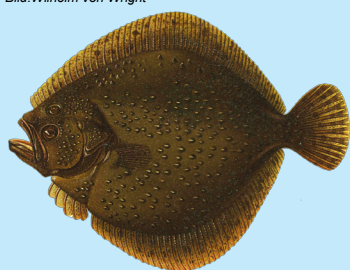

Piggvar

Psetta maxima

Bild: Wilhelm von Wright

UTBREDNINGSSOMRÅDE

Piggvar finns i Skagerrak och Kattegatt samt i Öresund och Östersjön upp till och med Ålands hav. Längre norrut är arten ovanlig.

LEK

Leken sker i april–augusti på 10–70 meters djup. I Östersjön sker den ofta på sandiga bottnar grundare än 10 meter. Ägg och larver är planktoniska men i Östersjöns låga salthalt förmår inte äggen flyta.

VANDRINGAR

Säsongsbundna vandringar sker vår och höst mellan grundare och djupare vatten. Trots att enstaka individer kan vandra långt (100-tals km) återvänder de flesta till samma lekplats år efter år (mindre än 30 km från där de fångades året innan).

ÅLDER VID KÖNSMOGNAD

Hanan blir köns mogen vid tre år och honan vid fyra år.

MAXIMAL ÅLDER OCH STORLEK

Den högsta noterade åldern på piggvar är 21 år och individer med en längd upp till en meter har fångats i Atlanten, men i Östersjön blir piggvaren sällan över 50 cm. Hanarna är mindre än honorna och blir sällan över 30 cm i Östersjön.

BIOLOGI

Arten vistas på sandbottnar nära kusten eller på grundbankar i utsjön för att äta och leka men under vintern vandrar den ut på djupare vatten. Yngre fiskar lever på grundare vatten än de äldre gör. Födan består främst av fisk men även kräftdjur ingår i dieten. Trots dess stationära beteende är det små genetiska skillnader mellan piggvar från olika delar av Östersjön vilket tyder på ett visst utbyte mellan olika bestånd.

Piggvar

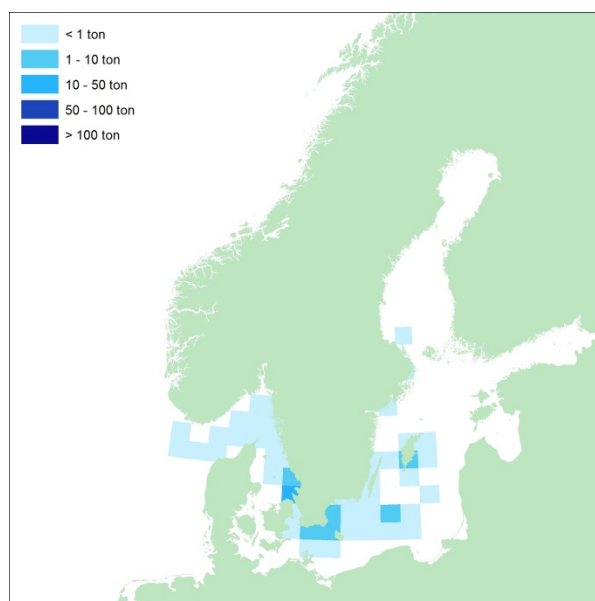
Östersjön

Yrkes- och fritidsfiske

Det svenska yrkesfisket landade 22 ton piggvar i Östersjön år 2014. Totala internationella landningarna av piggvar i Östersjön uppgick samma år till 253 ton. Detaljerade uppgifter om fritidsfiskets fångster saknas, men enligt en enkätundersökning av det svenska fritidsfisket svarade fritidsfisket för drygt hälften av den svenska fångsten av alla arter av plattfiskar i Östersjön under fiskeåret 2013.

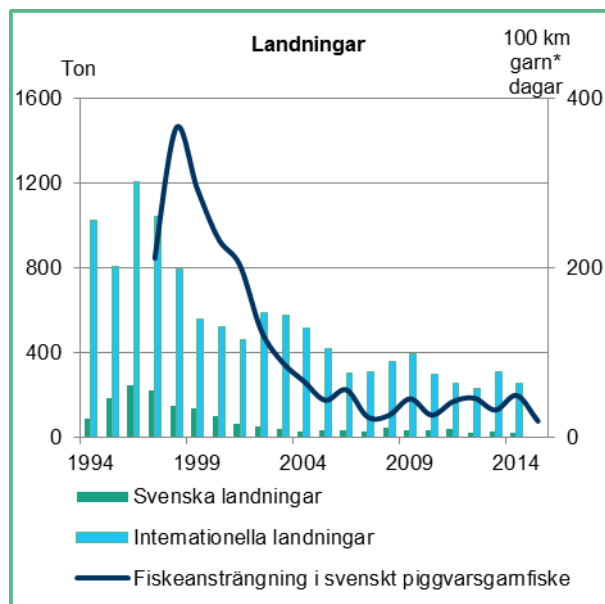
Yrkesfisket fångar piggvar huvudsakligen med piggvarsgarn under lekperioden. Den fiskas främst i Hanöbukten och kring Öland och Gotland. Då hanar sällan når upp till minsta tillåtna landningsstorlek (30 cm) är nio av tio landade fiskar honor.

Det riktade fisket kulminerade i mitten av 1990-talet, vilket avspeglar sig i både fiskeansträngning och i svenska och internationella landningar från Östersjön.

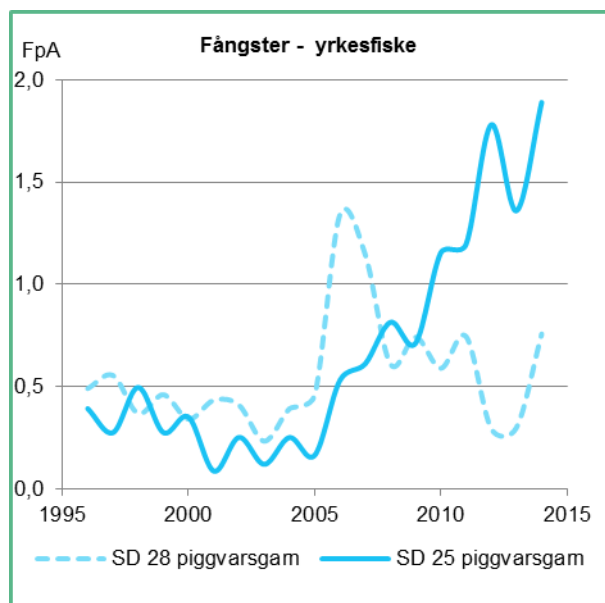

Svenska yrkesfiskares huvudsakliga landningar i ton per Ices-ruta av piggvar 2014. En Ices-ruta är cirka 56 km*56 km stor.

Fisketrycket i Sverige har därefter minskat starkt och både ansträngning och landningar har legat på en låg, men stabil nivå efter millennieskiftet. Orsakerna till det minskade fisket uppges vara en övergång till andra målarter och bristande avsättning.

Det svenska yrkesfiskets fångster av piggar i Östersjön (data 1994–2014) jämfört med totala internationella landningarna samt den rapporterade användningen av piggarvsgarn för svenska båtar över tio meter (data från 1996–2014).

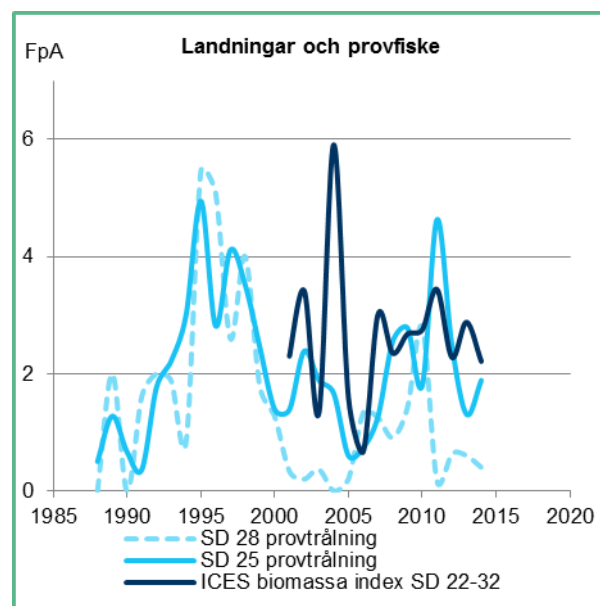
Fångst per ansträngning (kg per 100 meter nät och natt) av piggar i Östersjön, från yrkesfiskeren i Hanöbukten (Ices-område 25) och Östra Gotlandshavet (Ices-område 28).

Fångsten per fiskeansträngning i det svenska riktade garnsfisket halverades mellan åren 1996 och 2003, men har därefter ökat igen och ligger sedan år 2006 över eller mycket över nivåerna från 1996.

Miljöanalys och forskning

Provfiskestrålningar i Hanöbukten (Ices-område 25) och öster om Gotland (Ices-område 28) visar på en likartad utveckling av fångsten per fiskeansträngning sedan slutet av 1980-talet fram till millennieskiftet, med en uttalad topp i mitten av 1990-talet. Därefter följer en period med små fångster vid Gotland och måttliga fångster i Hanöbukten. Efter 2005 har fångsterna ökat i båda områdena, följt av en nedgång under de senaste åren.

Ices biomassa index för hela Östersjön visar fluktuationer utan tydlig trend över tidsperioden 2001–2014 (Ices 2015).

Fångst per ansträngning (antal per tråltimme; data från 1988–2014) av piggar i Östersjön, från svenska forskningstrålningar i Hanöbukten (Ices-område 25) och öster om Gotland (Ices-område 28) samt sammanvägt index (antal per tråltimme) för hela Östersjön baserat på samma sorts trålningar (data från 2001–2014).

Provtagning från yrkesfisket vid Gotland under perioden 1998–2007 visar att andelen stor piggar (> 2kg) har minskat över tiden. Provfisken vid östra Gotland samt i det fredade området vid Gotska Sandön år 2006–2009 och vid Hoburgs bank 2006–2008 visar också att andelen stora och gamla honor är lägre i det fiskade området. Detta tyder på att fisketrycket

tidigare varit hårt. Tyvärr saknas data för senare år.

Den negativa beståndsutvecklingen för piggvar i Östersjön ledde till att arten klassades som nära hotad (NT) i den svenska rödlistan 2005, men då trenden vände och beståndet därefter har återhämtat sig, klassas piggvaren som livskraftig (LC) i både 2010 och 2015 års svenska rödlista. Situationen i övriga Östersjön ser dock inte lika god ut och piggvaren klassas 2013 som NT av Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö (Helcom).

Beståndsstatus

I Östersjön har biomassaindex senaste åren minskat med tio procent jämfört med referensperioden 2010–2012, dock bedöms beståndet vara stabilt (Internationella havsforskningsrådet (Ices) 2015). Fisketrycket bedöms under samma period också ha legat på ungefär samma nivå. Uppgången i fångst per ansträngning i svenskt yrkesfiske visar att beståndet återhämtat sig sedan bottennivåerna i början på 2000-talet, men det är ändå oklart vad dess egentliga status är. Fisket är i stor utsträckning baserat på ett fåtal dominerande årsklasser och är därför känsligt för ett högt fisketryck.

Biologiskt råd

Ices

Enligt försiktighetsansatsen bör landningarna i Östersjön minska med tio procent och totala internationella landningarna 2016 inte överstiga 192 ton.

SLU Aqua

Beståndsstatus och beståndsstruktur är oklara, men att piggvar visar hög grad av lekplatstrohet, gör att arten troligen har olika beståndsstatus i olika områden. Det betyder att under rådande positiva eller stabila beståndsutveckling, kan fisketrycket i Hanöbukten och vid Gotland vara oförändrat trots den negativa utveckling i Östersjön som helhet.

Förvaltning

Minimimått

30 cm i samtliga havsområden.

Redskapsbegränsningar

110 mm diagonal maska i Östersjön.

Fredningstid

1 juni–31 juli i Östersjöns Ices-områden 25, 26 och 28 söder om lat. 56 50 N.

Fotograf: Martin Karlsson

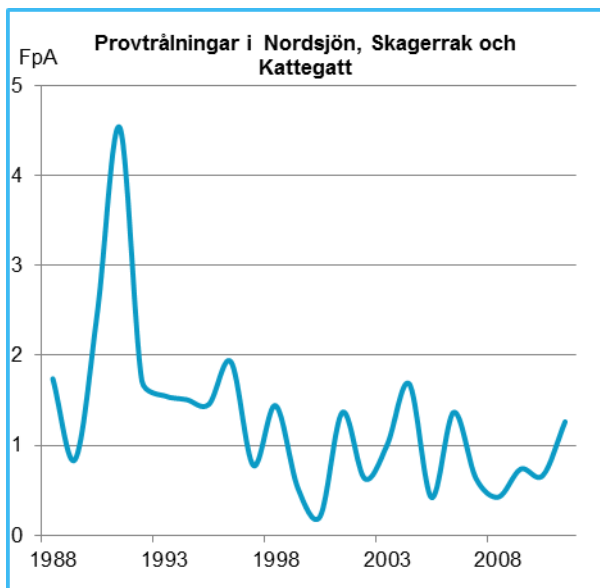
Skagerrak och Kattegatt

Yrkesfiske

År 2014 landade det svenska yrkesfisket 16 ton piggvar i Kattegatt och drygt ett ton i Skagerrak, vilket är i samma storleksordning som de föregående fem åren. Piggvar fiskas företrädesvis med trål, men tidigare även med snurrevad och nät. Omfattningen av utkast uppskattas i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt uppgå till cirka sju procent (Ices 2015)

Miljöanalys och forskning

Piggvar fångas i mindre utsträckning i internationella provfisketrålningar (International Bottom Trawl Survey, IBITS). Ett sammanvägt biomassaindex för Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt baserat på provfisketrålningar under kvartal ett för perioden 1996–2014 visar att beståndet varierar kraftigt mellan år, dock kan en viss minskning över tiden noteras (Ices 2015). Undersökningar av historiska trålningar från 1925–2010 visar dock att bestånden av piggvar i Kattegatt och Skagerrak idag enbart är några procent av vad de var i början av förra århundradet. Det finns även indikationer på lokala bestånd vid Bohuskusten.

Fångst per ansträngning (antal per tråltimme) för hela Östersjön baserat på internationella bottentråningar i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Data från 1996–2014.

Beståndsstatus

Bestånden i Kattegatt och Skagerrak befinner sig på låga nivåer och är troligen fortsatt minskande.

Biologiskt råd

Ices

Ices bedömer piggvaren i Kattegatt och Skagerrak gemensamt med slätvar i Nordsjön. Enligt försiktighetsansatsen bör fångsterna minska med 20 procent och de totala internationella fångsterna 2016 bör inte överstiga 88 ton. Detta motsvaras av en landning på 82 ton.

SLU Aqua

Beståndsstatus och beståndsstruktur är oklara. Fisketrycket bör dock inte öka innan status för piggvar i svenska vatten är känd. Den lokalt förekommande piggvaren i Havstensfjorden är dock föremål för vissa skyddsåtgärder.

Förvaltning

Minimimått
30 cm.

Beslut av EU

Gemensam kvot med slätvar i Nordsjön på fem ton för Sverige 2015.

Text och kontakt

Ann-Britt Florin, SLU, Institutionen för akvatiska resurser, Kustlaboratoriet,
ann-britt.florin@slu.se

Läs mer

- Cardinale, M., Linder, M., Bartolino, V., Maiorano, L., Casini, M. 2009. *Conservation value of historical data: reconstructing stock dynamics of turbot during the last century in Kattegat-Skagerrak*. Marine Ecology Progress Series 386: 197–206.
- Florin, A.-B. 2005. *Flatfishes in the Baltic Sea – a review of biology and fisheries with a focus on Swedish conditions*. Finfo: 2005:14.
- Florin, A.-B. and F. Franzén. 2010. *Spawning site fidelity in Baltic Sea turbot (Psetta maxima)*. Fisheries Research. 102:207–213.
- Florin, A.-B., Bergström, U., Ustups, D., Lundström, K., Jonsson, P.R. 2013. *Effects of a large northern European no-take area on flatfish populations*. J. Fish.Biol. doi:10.1111/jfb.12097
- Ices. 2015. Ices Advice Book 8. 3.19. *Turbot in subdivisions 22–32 (Baltic Sea)*.